

СТАНОВИЩЕ

на

Проф. д-р Иво Ангелов Христов

Относно: дисертационен труд за придобиване на научна степен „доктор на науките“ от доктор Дарюш Браконецки

ПРИВАТИЗАЦИЯ НА ДЪРЖАВНИ ЗАДАЧИ В ОБЛАСТТА НА СИГУРНОСТТА И ОБЩЕСТВЕНИЯ РЕД В ПОЛСКОТО И МЕЖДУНАРОДНОТО ПРАВО

Професионално направление 3.6. "Право"

Докторска програма „Теория на държавата и правото.

Политически и правни учения“

Предложението на нашето внимание дисертационен труд е с общ обем от 422 страници. Съдържа увод, шест основни глави, изводи и библиография. Трудът е представен на английски език.

Съдържанието на всяка глава е разделено на отделни параграфи, като в края на всеки раздел са направени конкретни договорености. Списъкът с литературни източници включва 159 заглавия на полски, английски, френски, български и немски езици, списък със задължителните правни и исторически местни актове от Полша и България, както и правото на Европейския съюз и международното право, както и списък на съдебната практика на съдилищата и трибуналите в Полша и на съда на Европейския съюз.

Съгласно представената в автореферата информация, дисертационният труд е обсъден на заседание на катедрения съвет на катедра "Публичноправни науки" към Юридическия факултет на Варненския свободен университет "Черноризец Храбър" и насочен за защита пред научно жури.

Целта на настоящето становище по дисертационния труд няма за задача да преразказва неговото съдържание. Основните цели на подобна форма, съгласно представените от ВСУ изисквания са насочени основно към оценка на приносния характер на темата и постигнатите резултати. В този смисъл на първо място следва да бъде посочена актуалността, важността и реалността на научния проблем, разглеждан от д-р Браконецки в настоящата дисертация. Темата формално е ограничена в рамките на приватизацията на държавните задачи в областта на сигурността и обществения ред. Всъщност това е само едно важно измерение от далеч по-фундаментален проблем: този за редуциране на мястото и функциите на държавата в съвременното общество. Всеизвестен научен факт е, че модерната държава, такава каквато тя се очертава исторически след 16-17 век в Западна Европа, възниква преди всичко на базата на установяването на изключителен монопол върху насилието на определена територия – т.нар. „държавна територия“ и върху определен кръг лица: първоначално „поданици“, т.е. „под данък“, а в последствие след Великата френска революция, придобили ново качество, това на „граждани“. Следователно модерната държава се утвърждава с налагането на двоен изключителен и не подаващ се на отчуждаване монопол: този върху насилието и този върху публичните финанси. Едното предполага другото и едното се реализира чрез другото, а за целта бива установлен и непрекъснато разширяващ се в исторически аспект държавен „апарат“, наделен с „функции“. Процесът достига своя исторически апогей в първата половина на 20 век с възхода на тоталната държава.

Проблемът, предмет на дисертацията на д-р Браконецки визира точно обратния процес, който се разгърна в хода на т.нар. „неолиберална революция“, придобила своето начало в 80-те години на 20 век, първоначално в САЩ и

Великобритания, а в последствие след рухването на социалистическата система: в Източна Европа и ССР, и в планетарен мащаб. Съвършено накратко постулатите на тази революция бяха заложени в трудовете представителите на Чикагската школа от 70-те години в САЩ (Милтън Фридман и ко) и могат да се резюмират в едно изречение така: минимална държава – максимален пазар. Изхожда се от презумпцията (по мое мнение фикция), че държавата не е в състояние да се справи с икономическият оборот и следва да предостави тази дейност на частните субекти и на нещо, което нито един смислен икономист не е в състояние да обясни реално – „невидимата ръка на пазара“, формулирана още от Адам Смит през втората половина на 18 век. Процесът, започнал първоначално в сферата на икономиката бързо се разрасна и „прескочи“ в светая светих на модерната държава – монопола върху насилието и свързания с него обществен ред, сфера доскоро изцяло в държавните прерогативи. Предложенията в последствие и мащабни практики, за изземване на държавните функции и предоставянето им на частни субекти в областта на сигурността, от branата, даже правосъдието и пенитенциарното дело, поставиха с изключителна острота проблема за това докъде може да достигне този процес, как да бъде обяснен, регламентиран и канализиран, в какви юридически форми следва да се извършва и какви ползи и опасности крие.

Основният принос по мое скромно мнение на настоящия дисертационен труд се състои именно в самото повдигане, формулиране и разглеждане от юридическа гледна точка на фиксираната по-горе обществена проблематика. Няма да навлизам в многобройните детайли, които д-р Браконецки разгръща в структурата на изложението. Само ще подчертая, че намирам за особено приносна тезата, че приватизацията на функциите на държавата в областта на

сигурността следва да бъде ограничавана от два основни принципа (вж. стр. 372 и сл.) , а именно балансът между икономическата рационалност, правата на гражданите и принципът за обществената сигурност. Чест прави на дисертанта, че ясно посочва както ползите от този процес, така и многобройните проблеми и открити и скрити опасности, с които той е свързан. Така напълно се солидаризирам с тезата на дисертацията, че приватизацията на държавни функции, особено в сферата на от branата в Източна Европа и то не само на базата на обширния полски опит, води по-скоро до отрицателни, отколкото до положителни изводи, относно тези практики.

Предложениета за приватизация на пенитенцираната сфера, каквито съществуват не само в Полша, но и у нас също будят множество практически и теоретичноправни въпроси. Възникват питания, относно обема, съдържанието и сферите къде това е възможно. Предложениета за т.нар. „частни затвори“, са продуктувани преди всичко от привидно благовидния мотив за разтоварване на тази изключително блокирана система, като по този начин ще се даде възможност за концентрация на държавния ресурс и наказателна политика преди всичко в сферата на тежката престъпност и проблемите, свързани с нея, включително и в местата за лишаване от свобода. От гледна точка на наказателната превенция, аргументът изложен в дисертацията, че т.нар. „частни“ затвори следва да обхващат контингент на леки и средни престъпления, с цел предотвратяване на рецидиви, на пръв поглед звучи логично.

Разбира се, следва ясно да се каже, че основният мотив за приватизацията на държавната принуда в сферата на сигурността прикрива друг мащабен и фундаментален процес: процесът на демонтиране на държавата в контекста на т.нар. „глобализация“. Т.е. зад благовидния

икономически мотив се крие друг - този приключването на този феномен и заместването му със съвършено други властови и регулативни механизми.

Тези проблеми , разбира се, биха могли да бъдат предмет на други научни трудове, но първите стъпки в това направление каквато е настоящата дисертация поставят една солидно начало.

В заключение предлагам на научното жури да присъди научна степен „доктор на науките“ на доктор Дарюш Браконецки в Професионално направление 3.6. "Право".

София

01.02.2024 г.

Проф. д-р Иво Христов